

LO GRINHON

LA GAZETA DAU VIVARÈS D'EN
NAUT

N° 55 PRIMA DE 2006

SOMARI

- 1 - Lo Grinhon ten lo còp
- 2 - Per Auvir
- 3 - Lo Toane e lo Sandron
La Ronda daus Mes
- 4 - Qualques nòvas dau Cosmòs
- 6 - Paura vielha charreta
Mots Croisats
- 7 - Los Binhets de Càcias
- 8 - La Viá a la campanha
Mots croisats (resp.)

LO GRINHON es la gazeta de l'associacion occitana PARLAREM EN VIVARÈS de vès Anonai. Es mandat a tos los aderents.

Per lo receure, mandar 8 € a :
LO GRINHON
Le Petit Avanon
07370 OZON

Faire lo chec a l'òrdre de PARLAREM EN VIVARÈS. Las adersions partan dau n° de Prima e s'achaban daube lo n° d'Ivèrn...

LO GRINHON TEN LO CÒP

Lo monde de PARLAREM EN VIVARÈS faguèran lur amassaa generala ès Auzon, dissande 8 d'avril. L'accion de l'associacion se pòt resumir en doàs activitats :

- los cors d'occitan ès Anonai : qu'es un affaire que marcha. I a totjorn un grope d'una dotzena e chasque an adús de monde novèl,

- lo Grinhon que fai sa petita viá gràcia a quelos que bàilan de textes : Lucette, Gui, Guste, Marcelle, Miquèu...

Qu'èra tot per daquestan. Coma las finanças son bonas, èra temps de faire de projects. Ne'n manca pas mas, de còps, qu'es la fòrça que fai falta. Entremei los projects : edicion de liures (n'i a un en preparacion aube de textes de Marie Mourier pareissuts dins lo Grinhon), reünions per parlar (de tot de ren mas en nòstra lenga), la jorna occitana que se faguèt pas l'an passat...

Per faire aqueste trabalh, un CA fuguèt elegit daube l'apondon de monde novèl.

Anem, tornarem faire !

E per tornar faire, lo vespre faguèran un genta velhaa. Doàs oras de temps, istòrias, chançons, musica. L'Ugueta, aube lo Patrick Mazellier, nos chantèt quauques chansons dau novèl disc de Rural Café (veire en p. 2). La Corala Occitana de Pòrta ofriguèt un torn d'Occitània daube de chants d'un pauc pertot, de Provença en Bearn. Lo monde ne'n tornèran demandar. L'Ivan e son acordeon faguèran encara virar quauques dançaires per achabar la velhaa.

Veiquià, lo Grinhon èra tot resviscolat e per mostrar que ten lo còp vos adús encuèi un plen fai de novelas qu'avètz mas de legir.

PER AUVIR

Per quela prima, lo Grinhon vos conselha dos discs que venon de parèisser.

Rural Café *En suivant la draille...*

C'est le deuxième CD du groupe ardéchois. Et c'est une réussite ! Est-ce par la présence d'Huguette Betton ? Bien sûr, mais pas seulement. La couleur générale du disque est d'une belle unité musicale. Le violon et la flûte mènent la danse de ce groupe habitué aux bals. On retrouve donc beaucoup d'airs à danser : bourrées, rigaudon, vires, rondes... choisis dans des répertoires allant du Vivarais aux Alpes avec quelques incursions en Auvergne, voire en Italie, Turquie ou Irlande. Pour faire contre-point et reposer les danseurs, des chants traditionnels viennent émailler le disque : le très connu "Veiquià lo genti mes de mai", un "Carnaval" original, une chanson de buveur "Et roula la" et le magnifique cantique "Viergeo de lo sèdo" (graphie de l'auteur). La présence des voix féminines enchante ce disque et lui donne son relief. On appréciera le travail de tous les musiciens qui tissent l'accompagnement : subtilité des percussions, richesse harmonique du bouzouki (écoutez l'intro du rigodon des Vacherins) et des claviers soutenus par la discrète mais indispensable contrebasse.

Distribué par L'Autre Distribution

Infos : ruralcafe.com

JAN-MARI CARLOTTI "DIRE Robert Lafont"

C'est la poésie qui a trouvé une voix et une musique pour la dire. La poésie est celle de Robert Lafont, romancier, essayiste, scientifique, enseignant, militant inlassable, politique. La voix et la musique sont celles de Jan-Mari Carlotti. Ce n'est pas un disque facile. Il faut l'écouter par morceaux, revenir en arrière ou se laisser prendre et emporter dans le flot des paroles, porté par la musique. C'est un disque "à lire" pour savourer en détails la poésie :

"Un còp que morissiá la vila / au tombant fosc d'un baloard / calinhave coma una filha / un poëma de mal azard. (*Une fois que mourait la ville au sombre abrupt d'un boulevard je caressais comme une fille un poème de mal hasard.*)

Lo sol poder es que de dire. / Dire doç : una aranha / penchena lo solèu / sus lo pònt de l'au-beta. / Dire fèr : la montanha / es una frucha amara / qu'enteriga lei sòrgas. / Dire larg : la marina / a pausat sei doas mans / sus l'esquinau dau Mond. / Dire amic : l'amarina. / Ma lenga es davant ieu : nusa coma una dròlla. (*Le seul pouvoir est de dire. Dire doux : une araignée peigne le soleil sur le pont du petit-matin. Dire sauvage : la montagne est un fruit amer qui agace les sources. Dire vaste : la mer a posé ses deux mains sur l'échine du monde. Dire ami : l'osier. Ma langue est devant moi nue comme une fille.*)

La Ròsa de Ponent estrifa la Cevena. / Ma vida es aici coma una fònt / ont s'abeure mon vièlh pòble / Paure pòble atraballhit. / Ai mei mans dedins tei mans / e te tòrne çò que balhas / perque sabe mièus que tu / que la lenga es de nosautres. / Paure pòble pòble rèi / ... / te menarem amb nòstra lenga / sus l'estrada dei mainadas. / Perqué sabe mièus que tu / que lo matin es de nosautres. (*La Rose du Couchant déchire la Cévenne. Ma vie est ici comme une source où s'abreuve mon vieux peuple. Pauvre peuple travailleur, j'ai mes mains dans tes mains et je te rends ce que tu donnes parce que je sais mieux que toi que cette langue est à nous. Pauvre peuple, peuple roi ... nous te conduirons avec notre langue sur les routes de la jeunesse. Parce que je sais mieux que toi que le matin nous appartient.*)

Si vous ne le trouvez pas chez votre disquaire : www.jan-mari-carlotti.com

LO TOANE E LO SANDRON

*« Avèm pas tot achabat, n'i a ben encara au cuòl dau sac. »
Il y a encore des textes de Marie Mourier que le Grinhon ne connaissait pas.*

Dedins un petit vilatge de nòstra Ardecha, coma de pertot, i aviá de tot monde, de femnas, d'òmes, d'enfants, de vielhs, de joines, de gentis, de laides, de valhents, de fenians, de riches, de paures, de filhas, de garçons. Veiquiá ! Aqu'es surtot dau Toane e dau Sandron que vòlo vos parlar. Se semblavan franc pas.

Le Toane quand lo veiam per la promèira fes, vos eipatava : bèl moienament, bien bastit, tot frifat, una petita mostacha, una genta babina e pas vergonhós, saviá bien parlar. Enfin, saviá plaire mai que d'autres garçons, aussí èra tot content de veire que las gentas filhas li viràvan autorn, las autras ausàvan pas.

Lo Sandron aqu'èra tot lo contraire. Ile, dengús l'avisava. Un pauc tròp bèl semblava un eschalàs, en aquele temps ne'n aviá gaire. Entremei los autres, saviá pas que faire de sos lòngs braç e de sas mans. Coma parlava pas, saviá pas gesticular e los mo-caires disián : "Avisatz-me aquele grand pelat !" Quò li fasiá pas gaire, si parlava pas tròp, saviá bien escotar e n'apreniá totjorn, mesme que passava per èstre un pauc savent. Mas, vergonhós, saviá pas se faire

veire e se'n fotiá pas mau si sa babina èra pas genta. Èra eürós de viure e n'avisava que le bòn latz de la viá. Pas corataire, èra eürós de veire que solament una filha l'avisava. Aqu'èra la Sofí que, ila mai, èra pas la mai genta e fasiá pas tant d'embaras mas èra saja e valhenta. E s'amavan tel que èran. La gentor se minja pas en salada au dire daus ancians. Tots dos s'estimavan e s'esposèran e, coma dins los contes de faas, fuguèran eürós e aguèran de gentis enfants.

De son latz, le Toane, ile mai, s'èra mariat. Mesme que per aquò aviá un pauc patit per çò que parèis que d'autrement aiá un sale caractere. Las filhas, las unas après las autras, le laissàvan tombar. E quela que aviá fenit per l'esposar, parèis que èra pas bien eürosa. Mas se ne'n ditz tant !

Tot aquò qu'es per dire que chau pas totjorn se fiar en las aparenças, que tot çò que brilha n'es pas d'aur, mai l'òm monta naut mai l'òm se fai mau si l'òm tomba. La viá es coma quò : le boneür que ven de la glòria es jamai le melhor.

Marie Mourier

La Ronda daus Mes per Los Nòstres Pichòts

5 – M A I

Lo jòli mes de mai es revengut !
Au grat de l'aura, lo parpalhon butina de flor en flor.
Ofrèm las campanetas blanchas dau muguet en totes aqueles qu'amèm.

Dins los aubres e las randissas, de totes los nis montan de chants d'aucèls.

La reina de mai es la mieuna mamà !
Per ela, un bèu bouquet de ròsas e de lilac blanc.
Bona fèsta mamà !

L.R.

QUALQUES NOVAS DAU COSMÒS

N.B. Mèfi ! Per comprendre çò que va segre, fai èsser bac + 31 o completament simplatàs, que benlèu fai gaire de diferença

Veniài d'arrivar o l'ostal d'una perme-nada dins las còlas aube ma china, que lo telefone se botèt a sonar. "Tròç de binion", bramavi. Me pòdi pas abituar a d'aquela besonha que vos ven disturbar, coma se ditz en anglocitan, sens prevenir nimai s'escusar. Descrochèri :

- Allo, Gui ?

- Voí !

- Siàu Josèla, ta cosina d'Ardescha.

- Adiú, Josela, que t'arriva ? Semblas desvirada.

- Veni de reçaupre una letra dau Marcelon !

- Que disas, pas possible ! Ont es ? A quand tornarà ?

- Escota : un omenet un pauc estrange me portèt aquesta letra fai pas una ora e me diguèt, en patoès, que vendrà querre una responsa divendres de ser si lo vòli, que lo Marcelon a pas pogut venir, que viu dins un país fòrça luenh, que se pòrta bien e que, benlèu, nos vendrà veire un autre còp.

Es que pòs venir lo vendres que ven ?

- Pas de problema, pòs comptar sus ieu. Tè ! si vòs, apresta un brave topin de tartiflas ambe de lard.

I sèm, me pensèri. M'èri pas enganat : lo Marcelon es sus Trifolàs !

Vos sovenètz de la disparicion de mon cosin, fai, a l'ora d'iara, mai de detz annadas. E tanbèn de las visitas que nos fan qualques còps los trifolassians, aquela mena d'omenets mai que bravonets qu'an una pichòta coa verdejanta que bolègua sens relambi.

Me regaudissiài de tornar veire un d'aqueles amics de l'espaci e de poder char-rar quauque temps amb' el : vos sovenètz que, manca lo trifolian, parlan l'occitan coma paire e maire.

Lo divendres, èri chas Josèla a quatre oras de vèspre. Sus los sièis, aquò tustèt a la pòrta sens qu'aguèssem ausit dengús venir. Dobrissèri e veguèri un trifolian que me diguèt :

- Mai, vos connèissi ! Quò's vos que nos avètz adjudats quand nos foguèrem esgarats vès Fontainebleau.

- Pardí ! Qunta jòia de vos tornar veire. Nos fai tutejar ! Coma te dison ? Ieu, soi Gui.

- Tipoton.

- Minjaras ben quauque ren ambe no-sautres ?

- Ambe plaser.

Fai dire que Tipoton niflava dau costat de la cosina dempuèi qu'èra arivat.

Aprèp qu'aguèssem charrat, e que nos aguèsse rassegurats sus la santat dau Marcelon e sus sa novèla vida, vouguèri ne'n saver un pauc mai sus Trifolàs. Alara, nos assabentèt sus son monde.

- Trifolàs es una planeta dau sistèma solari.

- Pas possible, a l'ora d'iara, conneis-sèm pas que nòu planetas que viran a l'entorn dau solelh. E pas de Trifolàs !

- E los asteroïdes ? Savis, aquesta nivòlàs de mini-planetas que son de morsèls d'una planeta bèla espetada fai de milenaris e de milenaris.

- Voí, mai alara benlèu que los terrians sonan Trifolàs d'un autre nom, me soveni que Cerès es la mai gròssa, seriá pas ela ?

- Non. Trifolàs es encara mai bèla. Son diamètre es de tres mila km, gaireben coma vòstra luna. E la podètz pas veire de la Terra que foguèt desvirada per Jupitèr. Vira, iara, entre Saturne e Jupitèr que l'escondon de vòstra vista. La durada de sa revolucion siderala es de 2.381 de vòstres jorns. Aquò

fai que fau sèt annadas de la Tèrra per una annada de Trifolàs e que podèm viure sèt fes mai que non pas vos. Trifolàs a una atmosfèra que sembla la de la Tèrra, ambe trenta del cent d'oxigèn.

- Praquò, coma sètz luenh dau so-lelh, podètz pas viure normalament que dèu faire tròp freid.

- Vèrai que la temperatura sus lo des-sús es de moens cent cinquanta de vòstres degrés. Mai Trifolàs a una fòrça bèla activitat volcanica que podèm utilizar per chaufar de las botiòlas gigantassas onte fai autorn de quinze degrés. E avèm d'escafandres per nos permenar au defòra.

Se ditz que los primièrs trifolians, davant la bastissada de las botiòlas, vivián dins de las baumas prigondas prèp de nòstres laques sostrifolèstres.

- E dempuèi quand n'i a de monde sus Trifolàs ?

- De nòstres assabentats penson, e aquò's mon vejaire, que la vida venguèt chas nos coma sus Tèrra. D'autres dison que sèm venguts de la Tèrra, en un temps fòrça vielh onte i aviá una civilisacion mai avançada que la vòstra d'anèit, que se disiá Atlantida.

- Coma fasètz per venir tant sovent aici ? Trifolàs se dèu trovar a mai d'un miliard de km de la Tèrra e fau sèt o uèit annadas per o faire.

- Pas per nosautres ! Vòstre Einstein diguèt que n'i aviá eqivalença, a un coeficient prèp, entre matèria e energia. Sèm faits, vos coma nos, de matèria e d'energia. La matèria pòt pas navegar a una iperbèla rapiditat, mai si l'energia. Avèm inventat la possibilitat de passar de l'una a l'autra ambe codificacion especiala que permet de non destrusir nimai modificar la personalitat. Adonc, fau solament doàs mes de la Tèrra per que los trifolians viatjan entre nòstras planetas. Aquò foguèt pas possible per el quand lo Marcelon acceptèt de venir chas nos. Lo viatge durèt una annada trifoliana. Son codatge es a se faire e poirà lèu vos faire una pichòta visita.

Es alara que la Josèla, qu'aviá agut qualques penas per sègre las explicacions tecnicas, se saquèt sus Tipoton per l'embarçar.

- Quanta jòia venis de me bailar de me dire aquò ! Vau reveire mon fraire que cre-siàu dispareissut e benlèu mòrt. Se me reteniàu pas, tirariá ta pichòta coa verdejanta !

Lo Tipoton s'espètèt de rire e respondiguèt :

- Mèfi ! Poiriá cambiar de color. Amariàu puslèu tastar d'aquelas tartiflas ambe de lard que nifli dempuèi que soi entrat.

Gui Legrand

VOCABULARI

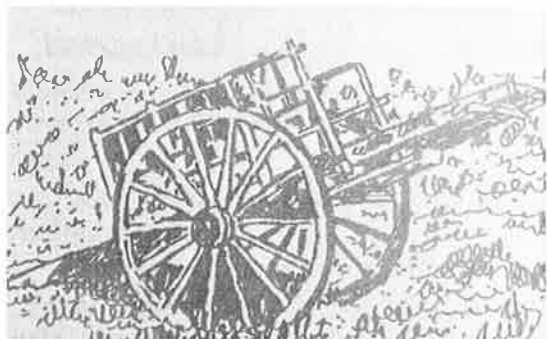
cola = (colline)
pòdi = pòio (je peux)
botiòla = bodòla, bofia, gonfla (ampoule)
disturbar = desrenjar, destorbar (to disturb en anglés)
tartiflas = trifòlas
s'enganar = se mancar, se trompar
sens relambi = a la contunuá
se regaudir = saver de bon, faire joi, rejoïr
charrar = barjacar
dobrir = erir, badar
ajudar = aidar
assabentar = apprendre, rensenhar
vista = veguá
praquò = per aquò, pasmens
bauma = bòrna (grotte)
anèit = encuèi
sègre = sèure

En funant au plan dau Grinhon

En fouillant dans le grenier, notre Grinhon a retrouvé des textes parus il y a bien longtemps. Il a pris bien du plaisir à les relire. Y trouverez-vous le même plaisir ? Voici un texte de Marguerite Granger, en qui lo Grinhon manda son bon sovenir, tirat dau n° 11.

PAURA VIELHA CHARRETA

Paura vielha charreta. T'ai encontraa au coenh d'un prat, abandonaa de tots. Eürosament, autorn de tu florissián los pelorsièrs. Èras tota entoraa de blanc e de verd. Siàs ben vielha. E mauvès ton estat. Mas siàs encara capable de faire virar dedins ma tèsta una fola de sovenirs dau temps de ma joinessa.

Mon paire aviá la mesma charreta qu'atalava a sos beus : lo "Suisse" e lo "Marquis", per anar feneirar daube mos fraïres. La granja èra petita. Alòrs, fasiam de fenassièrs que fasián d'ombra, o d'abris per las bergèiras. E quò fasiá mai per faire moirar las sòrbas : fasiam un pertús dins lo fen, botàvam las sòrbas e bochàvam per pas que

d'autres gormands las tròvan. E esperàvam quauques temps.

Charriàvam las gerbas, quand èran moiras, per las adure ès l'aira per ne'n faire de gerbèiras. E mai charriàvam de boès per se chaufar quand burlava, que la bisa passava amont ès la Grassa.

Mon paire aviá una altra charreta per lo chaval. Chaliá lo veire, lo "Cadet", coma fasiá dringolar los grolòts de son colier, e picar sos fèrres sus las peiras dau chamin, quand èra atalat per anar vendemar aube una charraa de benas plenas de gamins eürós d'anar copar de rasims.

E quand la bena èra plena, preniam lo pestèl per esbolhar las grasas per faire de jus. E, aquí, nos regalàvam e beviàm nòstre benaise. A ! queu jus de rasim, n'ai gardat lo gost dins la bocha. E queu parfum de frut fresc esbolhat, l'essublarai jamai.

Plasirs simples, mas bograment fòrts dins ma memoara.

Encuei per los sovenirs, l'òm vei, dins los jardins de las vilas novelas, de roàs de charreta per faire genti...

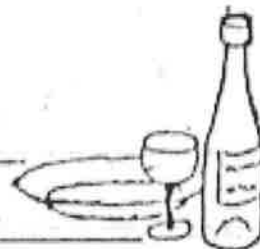
Marguerite GRANGER

LOS MOTS CROISATS dau Gui

1. M.Chevènement en pòt trovar tanben dins nòstras montanhas. 2. Botarà los uns sus los autres.
 3. Vielha espanhòla. 4. Biais per rafreichir.
 5. Quatre a Roma. Asne a Juèsa. 6. Tròç de lenha mau brutlada. Annada. 7. Qu'existisson. 8. Que bolegan pas.
- A. Dalhaire. B. Daube en Lengadòc. Òc a Chelsea (en òc). C. Esterilísat. D. Per saver d'onte ven lo vent. E. Arresta la veitura sens o voler (a rebors). Pianiste nascut a Besièrs. F. Òc a Munich. Òc a Morlaix. Òc a Verone. G. Comanda. H. Sodium. Pus pichòta que la moièna.

	A	B	C	D	E	F	G	H
1								
2								
3								
4								
5								
6								
7								
8								

LO BEURE E, LO MINJAR ...

RECÈTA per MAI – JUNH

Per Lucèta Rochièr

LOS BINHETS de CÀCIAS

Per la pasta a fricassar, chau :

250 gr. de farina – 2 uòus – 2 culhièraas a sopa d'òli de vira-solelh – 1 pinçaa de sau – ¼ de litre de lait – un pauc d'aiga – quauquas grapas de càcias.

- Plonjar lestament las grapas de caciàs dins una bacina d'aiga, las far esgotar puèi sus un torchon.
- Dins un saladièr, far una font daube la farina, botar la sau, l'òli, los uòus. Mesclar en bantant a chaa pauc daube lo lait e l'aiga.
- Dins una padèla, far chaufar l'òli per fricassar.
- Plonjar las càcias dins la pasta (grapas entièras o flors desgrapaas).
- Far fricassar. Quand los binhets son cuèits esgotar sus una servièta (o de papièr pompaire) e saupodrar de sucre.
- Minjar chaudet.

« Je voudrais insister pour que vous fassiez l'essai de cette friandise ... Vous êtes loin d'imaginer le plaisir que vous donnerez à l'enfant auquel vous l'aurez offerte, puis à l'adulte qu'il sera devenu. Pour toujours à la vue de l'arbre (fleuri) ... Il aura faim de beignets de fleurs d'acacia, de cet exceptionnel goûter de mai ».

Marie ROUANET

(La Cuisine Amoureuse, Courtoise et Occitane).

Nòta : Povètz remplaçar las càcias per de flors de saüc.

Vocabulari : Càcia (flor dau cacièr) = Fleur d'acacia. Vira-solelh = Tournesol. Lestament = rapidement. Padèla, paila = Poêle. Saüc, Sambuc = Sureau.

LA VIÁ A LA CAMPANHA

Una chançon de Marie Mourier

La viá a la campanha coma èra solia
Si èra bien penabla avia sos bons costats
Le trabalh defecile coma es totjorn restat
Poiam pas 'nar si vite eram moens tormentats

Preniam le temps de faire tot bien coma falia
Quò raportava gaire mes qu'era coma quò
De pauc nos contentavam e viviam sans confòrt
Dins totas las maisons aviam le mesme sòrt

Sans legir ni escrire sufia de trabalhar
L'òm ganhava sa via a la força de sos braç
La dròga la pollucion e mesme lo sida
Aquelos mots terribles dengús los savia pas

La prima començavam a neteiar los prats
E faire las trifòlas, las picar, las comptar,
Falia copar virar e ratelar los prats
Levar leiar las gerbas quand venia meissonar

Se fasiá de gerbeiras qu'èran de monuments
Fasiam las escossalhas bons e mauvès moments
Quand venia la rebola eram tots bien contents
Beviam, riiam, chantavam après un bon festen

Los enfants sans vacances s'esnoiavan pas
Tot l'an, l'estiu surtot, eran bien ocupats
Aidavan a tot faire qu'era bien oblijat
Èran eirós encara si eran pas loiats

Un jorn de la setmana anavam au marchat
Vendiam burre e fromatge quò fasiá quauques sòus
N'achetavam d'esclòps un pauc d'espiçariá
Un pauc de fiau a cóser un paquet de tabat

La diumenja arrivava per se repausar
Anavam a la messa falia pas la mancar
L'òm se'n tornava en banda las femnas en jaquetant
Los òmes au bistròt ne'n fasián bien autant

Las filhas après vèspre se'n anavan en champ
Sovent per lur aidar raplicava un galant
Las bèstias per aquò n'èran pas miells sonhaas
Falia ben discutir davant que se mariar

Tiravam las trifòlas las chastenhas amassavam
Lavoravam las tèrras e las ensemençavam
Quand l'ivèrn arrivava, bien sovent calhonavam
Las velhaas començavan en travalhant chantavam

Fasiam panièrs, palhassas, las femnas petaçavan
E quand la nèu tombava e que nos ensarrava
Chascun aube sa palla 'nàvam faire chala
Enfin l'ivèrn passava e n'èram pas fachats.

Marie Mourier

MOTS CROSATS (responsas)

1 – SAUVAJON. 2 – EMPILARA. 3 – IBERA. 4 – AERACION. 5 – IV. ASE. 6 – TISON.
AN. 7 – REALAS. 8 – ESTATICS.
A – SEIAITRE. B – AMBE. IES. C – UPERISAT. D – VIRAVOLA. E – ALAC. NAT.
F – JA. IA. SI. G – ORDONA. H – NA. NENAS.